

HAZİRAN AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Temmuz 2024

Özet

Tüketici fiyatları haziran ayında yüzde 1,64 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 3,85 puan düşüyle yüzde 71,60 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon, hizmet grubunda sınırlı olmak üzere, tüm gruplarda gerilemiştir. Hizmet grubunda aylık fiyat artışı, önceki aya kıyasla zayıflamakla beraber görece yüksek seyrini korumuştur. Aylık fiyat artışı kira ve lokanta-otel alt gruplarında yavaşlarken, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde güçlenmiştir. Dayanıklı mal fiyatları döviz kurundaki ılımlı seyir, iç talep gelişmeleri ve otomobilde gerçekleşen indirim kampanyalarına bağlı olarak uzun bir aranın ardından haziran ayında gerilemiştir. Gıda grubunda aylık fiyat artışı bir önceki aya yakın gerçekleşmiştir. Bu dönemde, işlenmiş gıda alt grubunda ekmek ve tahıllar fiyat artışı ile öne çıkan kalem olmuştur. İşlenmemiş gıda alt grubunda ise mevsimsellikten arındırılmış veriler, taze meyve ve sebze fiyatlarının önemli ölçüde yükseldiğine işaret etmiştir. Öte yandan, son aylarda belirgin bir artış eğilimi sergileyen kırmızı et fiyatları haziran ayında azalmıştır. Enerji grubundaki fiyat artışında ise akaryakıttaki indirimlere karşın, şebeke suyu fiyatları belirleyici olmuştur. Üretici fiyatları aylık artışı zayıflamaya devam etmiş, yıllık üretici enflasyonu yüksek bazın da etkisiyle önemli ölçüde gerilemiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle, B ve C göstergelerinin aylık artış oranları zayıflamış, göstergelerin yıllık enflasyonları gerilemiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Haziran ayında tüketici fiyatları yüzde 1,64 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 3,85 puan azalarak yüzde 71,60 seviyesine gerilemiştir. B endeksinin yıllık değişim oranı 2,59 puan azalarak yüzde 70,40 olurken C endeksinin yıllık değişim oranı 3,57 puan düşüşle yüzde 71,41 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 1 ve Tablo 1).

Yıllık tüketici enflasyonunda geçen aya kıyasla gerçekleşen düşüşe katkılar incelendiğinde; temel mal, gıda, alkol-tütün-altın, enerji ve hizmet gruplarının katkıları haziran ayında sırasıyla 1,72, 0,75, 0,52, 0,47 ve 0,39 puan azalmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış verilerde, TÜFE ile B ve C göstergelerinin aylık artışları bir önceki aya kıyasla gerilemiştir (Grafik 2 ve 3). Yavaşlama B endeksinin oluşturduğu grupların geneline yayılırken, temel mal grubunda daha belirgin olmuştur (Grafik 4).

Hizmet fiyatları haziran ayında yüzde 3,31 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 0,66 puan gerileyerek yüzde 95,27 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde yükselirken, diğer alt gruplarda azalmıştır (Grafik 5). Aylık bazda fiyat artışları, kira ve lokanta-otel alt gruplarında zayıflarken, ulaştırma ve haberleşme hizmetlerinde güç kazanmıştır. Haziran ayında kirada aylık artış yüzde 5,09'a gerilerken, yıllık enflasyon 1,50 puan düşüşle yüzde 123,64 olarak gerçekleşmiştir. Gıda fiyatlarındaki artışın son dönemde kısmen zayıflamasıyla birlikte, lokanta-otel alt grubu aylık enflasyonu yüzde 3,09 ile bir önceki aya kıyasla azalmıştır. Diğer hizmetler alt grubunda, eğitim hizmetleri görece yüksek fiyat artışıyla, bakım ve onarım ile sigorta hizmetleri ise fiyat düşüşleriyle öne çıkan kalemler olmuştur. Diğer taraftan, ulaştırma hizmetlerinde fiyat artışı (yüzde 4,53) bayramın da etkisiyle haziran ayında güç kazanmış, böylelikle yıllık enflasyon 4,44 puan yükselerek yüzde 103,54 seviyesine ulaşmıştır. Alt grup aylık enflasyonunda, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığının (yüzde 12,71) yanı sıra şehir içi yolcu taşımacılığı tarifelerindeki artışlar belirleyici olmuştur. Haberleşme hizmetleri fiyatları yüzde 4,20 oranında yükselirken, cep telefonu ve internet ücretlerinin yanı sıra posta hizmetleri fiyatındaki belirgin artış dikkat çekmiştir.

Haziran ayında, temel mal grubu yıllık enflasyonu 5,89 puanlık düşüşle yüzde 50,62 seviyesinde gerçekleşmiştir. Alt gruplar bazında yıllık enflasyon, dayanıklı mallar (altın hariç) ile giyim ve ayakkabı gruplarında gerilemiş, diğer mallar grubunda yataya yakın seyretmiştir (Grafik 6). Mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler, bu ay temel mal enflasyonunda önemli bir yavaşlamaya işaret etmiştir. Dayanıklı mallar (altın hariç) fiyatları son dönemde döviz kurundaki ılımlı seyir ve iç talepteki görünümün yansımalarıyla 2021 yılı ağustos ayından bu yana ilk defa düşüş (yüzde 0,50) göstermiş, grup yıllık enflasyonu 10,54 puanlık düşüşle yüzde 46,89 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde fiyatlar mobilya (yüzde 1,95) ve beyaz eşyada (yüzde 1,30) artarken, otomobil (yüzde 0,92) ile beyaz eşya dışında kalan elektrikli ve elektriksiz ev aletlerinde (yüzde 1,99) gerilemiştir. Giyim ve ayakkabı grubu fiyatları son yıllardaki tarihsel eğiliminin aksine yüzde 0,68 ile sınırlı bir oranda düşerken, alt grup yıllık enflasyonu 3,03 puan azalarak yüzde 46,87 olmuştur. Diğer temel mallar alt grubu fiyat artışı ise yüzde 1,70 ile yavaşlama eğilimini sürdürmüştür.

Enerji fiyatları haziran ayında yüzde 1,43 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 5,10 puan düşerek yüzde 84,58 olmuştur (Grafik 7). Uluslararası işlenmiş petrol ürünleri fiyatlarındaki gelişmelerle akaryakıt fiyatları yüzde 2,32 oranında gerilerken, tüp gaz fiyatları yüzde 1,10 oranında azalmıştır. Büyük ölçüde İstanbul ilindeki gelişmelere istinaden şebeke suyu fiyatlarında kaydedilen yüzde 12,69 oranındaki aylık artış enerji enflasyonunun ana belirleyicisi olmuştur.

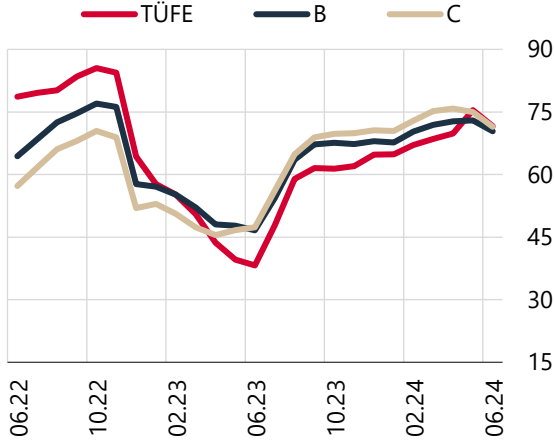
Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları haziran ayında yüzde 1,78 oranında artmış, yıllık enflasyon 2,06 puan düşerek yüzde 68,08 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 6,03 puan gerilerken işlenmiş gıdada 1,39 puan artış kaydetmiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, sebze fiyatlarında daha belirgin olmak üzere taze meyve sebze fiyatları haziran ayında yüksek bir artış kaydetmiştir. Diğer işlenmemiş gıda grubunda, kırmızı et fiyatlarında süregelen artışların yerini düşüşe bıraktığı izlenmiş, benzer şekilde kümes hayvanları eti fiyatları da bu dönemde gerilemiştir. Yumurta fiyatlarındaki düşüş ise haziran ayında sürmüştür. Böylece, işlenmemiş gıda aylık fiyat artışı yüzde 0,79 olarak gerçekleşmiştir. İşlenmiş gıdada aylık enflasyon yüzde 2,71 ile önceki aya kıyasla yavaşlarken, ekmek-tahıllar kalemindeki fiyat artışı (yüzde 4,64) ekmek fiyatları öncülüğünde belirgin olmuştur.

Yurt içi üretici fiyatları haziran ayında yüzde 1,38 oranında artmış, yıllık enflasyon düşük bazın da etkisiyle 7,59 puan düşerek yüzde 50,09 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, enerji fiyatları yüzde 2,22 oranındaki artış ile öne çıkarken, kalan gruplarda aylık fiyat artışlarının başta ara malı olmak üzere daha ılımlı seyrettiği izlenmiştir (Grafik 10). Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, kömür ve linyit, içecekler, su ve suyun artırılması ve damıtılması, basım ve kayıt hizmetleri, deri ve ilgili ürünler, elektrik gaz buhar ve iklimlendirme fiyat artışları ile öne çıkan alt gruplar olmuştur.

Grafik ve Tablolar

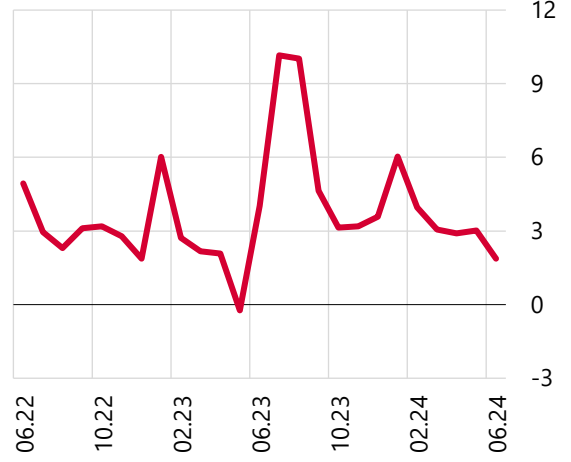
Grafik 1: TÜFE, B ve C

(Yıllık % Değişim)

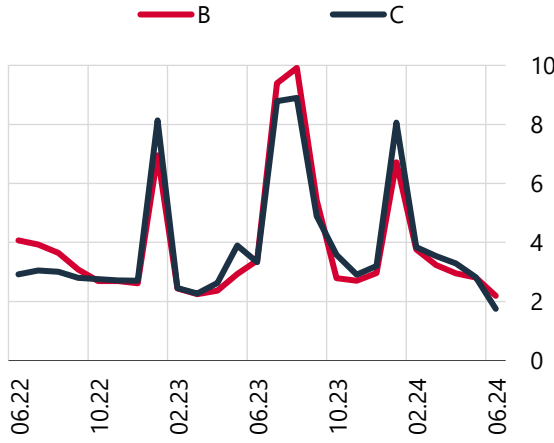
Grafik 2: TÜFE

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

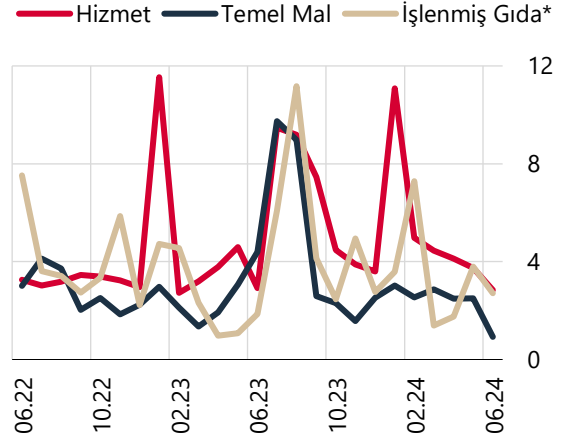
Grafik 3: B ve C Endeksi

(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri

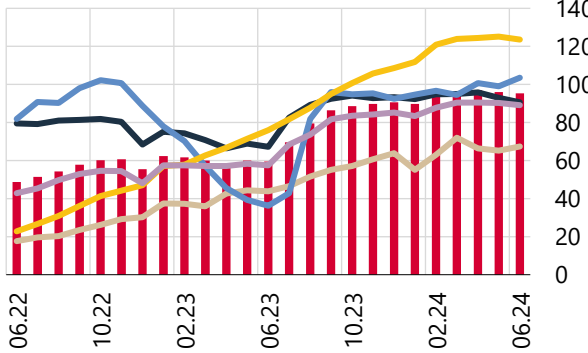
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

* İşlenmiş gıda grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir mevsimsel etki bulunamadığı için, ilgili veri grafikte mevsimsel etkilerden arındırılmadan sunulmuştur.

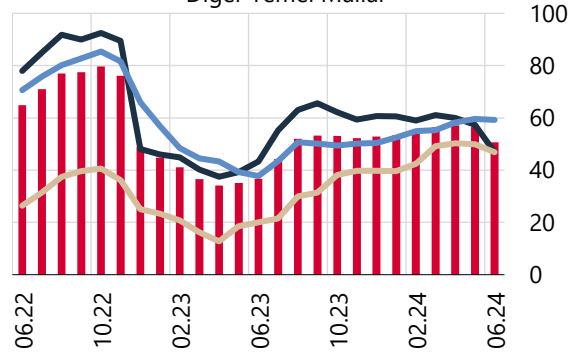
Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Hizmet (red line), Lokanta-Otel (black line), Haberleşme Hizmetleri (gold line), Ulaştırma Hizmetleri (blue line), Kira (yellow line), Diğer Hizmetler (purple line)

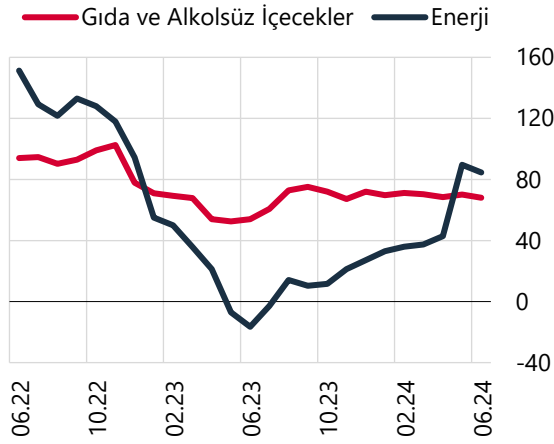
Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Temel Mal (red line), Dayanıklı Mal (Altın Hariç) (black line), Giyim ve Ayakkabı (gold line), Diğer Temel Mallar (blue line)

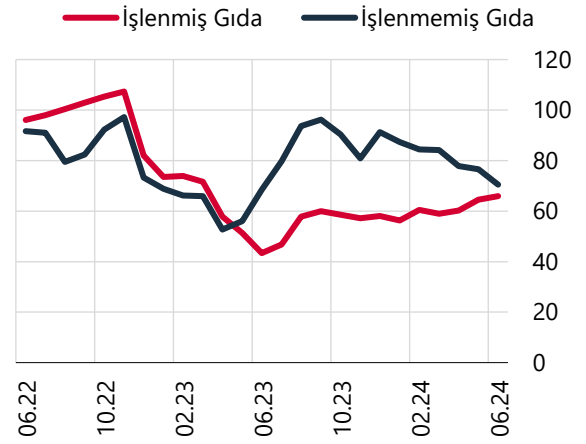

Grafik 7: Gıda ve Enerji

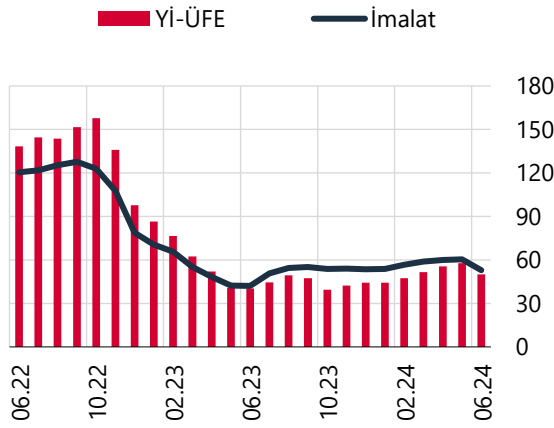
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

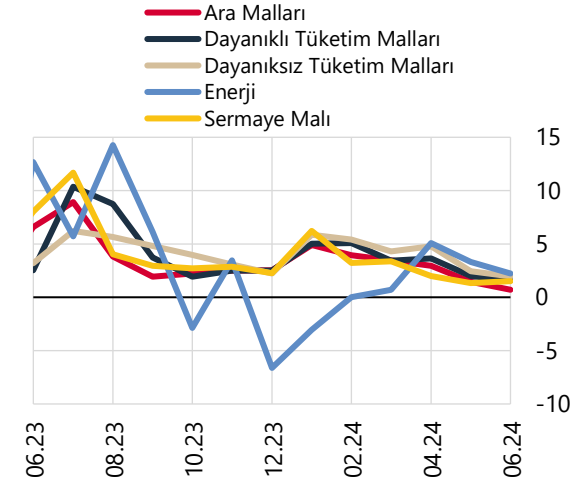
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Aylık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Haz.24	Haz.23	Haz.24	Haz.23
TÜFE	1,64	3,92	71,60	38,21
1. Mallar	0,91	4,03	62,56	30,92
Enerji	1,43	4,23	84,58	-16,52
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,78	3,02	68,08	53,92
İşlenmemiş Gıda	0,79	4,35	70,50	68,44
Taze Meyve-Sebze	6,07	7,68	78,61	57,49
Diğer İşlenmemiş	-2,19	2,68	66,30	75,78
İşlenmiş Gıda	2,71	1,85	65,89	43,36
Ekmek ve Tahıllar	4,64	1,41	71,15	40,81
Diğer İşlenmiş	1,81	2,07	63,43	44,65
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	0,12	4,81	52,56	36,94
Temel Mallar	0,11	4,03	50,62	36,69
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	-0,50	6,64	46,89	43,30
Giyim ve Ayakkabı (*)	-0,68	1,37	46,87	20,04
Diğer Temel Mallar	1,70	1,95	59,17	37,75
Alkollü İçecekler ve Tütün	0,07	11,13	67,93	40,90
Altın	0,47	6,83	59,22	38,42
2. Hizmetler	3,31	3,66	95,27	59,45
Kira	5,09	5,80	123,64	75,91
Lokanta ve Oteller	3,09	4,32	90,67	67,22
Ulaştırma Hizmetleri	4,53	2,25	103,54	36,25
Haberleşme Hizmetleri	4,20	2,78	67,45	43,84
Diğer Hizmetler	1,95	2,61	89,06	57,42
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	1,90	3,45	70,40	46,63
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	1,73	3,84	71,41	47,33
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	1,83	3,56	71,98	34,35
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	1,53	3,92	70,79	42,96

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Haziran 2024		Haziran 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	1,38	50,09	6,50	40,42
Madencilik	3,66	2,67	72,33	4,77	53,61
İmalat	86,45	1,18	52,80	6,15	42,09
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	1,25	52,85	5,52	45,65
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	1,49	55,24	5,09	48,75
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	9,28	2,72	10,78	12,54	3,29
Su Temini	0,61	4,20	78,43	2,71	59,68
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		0,71	46,89	6,59	36,50
Dayanıklı Tüketim Malları		1,57	63,36	2,53	47,00
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		1,78	64,21	2,52	48,18
Dayanısız Tüketim Malları		1,95	64,13	3,19	62,00
Sermaye Malı		1,53	53,68	8,02	52,44
Enerji		2,22	30,41	12,67	10,26

Kaynak: TÜİK.